

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadst. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer.

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna petstvrstica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglaš 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste

Štev. 91.

V Ljubljani, v petek dne 22. septembra 1911.

Leto I.

Znamenja časa.

Gospodari evropskih držav očitno ne razumejo, kar se godi po svetu v naših dneh in fatalisti bi moral misliti, da se res izpolnjuje stari pregovor o slepoti, s katero udarijo bogovi onega, ki ga hočejo pogubiti. Tudi avstrijska vlada je kratkovidna; ta še bolj od večine drugih. O nedeljskih dogodkih na Dunaju piše vladno časopisje, očitno po nalogu, tako kakor da bi bilo res namenoma aranžirano in kakor da je bil shod na rotovž sklican le za to, da bi lože prišlo do krvi.

Razumljivo je, da igra v omenjenem časopisju hudobnost veliko vlogo. To je že zato razumljivo, ker je vsak značaj, ki se prodaja, hudoben. Vladna žurnalistika je pa le zato vladna, ker je plačana in služi tistemu, ki plačuje, ker je slučajno na krmilu. Pred par meseci so bili to Bienensthi lakaji, zdaj so pa Gautschevi, če bi na kak način Kramar postal ministrijski predsednik, bi služili njemu in če bi Šusteršič prišel na njegovo mesto, bi postali Šusteršičevi hlapci. Tak duševni suženj ne sme imeti nobenega mnenja, nobenega prepričanja, mora se pa vedno vesti, kakor da ga ima, kakor da je gospodarjevo prepričanje tudi njegovo prepričanje, gospodarjeva radost njegova radost, gospodarjeva tuga njegova tuga. Če se menja gospodar, se mora menjati tudi prepričanje; tak tinitni lakaj mora biti sposoben, da sleče prepričanje kakor srnjec in v Avstriji, kjer se ministristva precej pogosto menjavajo, mora biti ta fregolijanska sposobnost posebno razvita.

Človek, ki opravlja tako poteptano službo in se zaveda svoje ničvrednosti, more postati hudoben, ker bi moral drugače od jutra do večera zaničevati samega sebe in še v sanjah bi se mu morale kazati posledice tega zaničevanja. Samo hudobnost ga more včasih rešiti, zakaj če bi se hotel reševati samo z žganjem, bi postal tudi za svoje zanikrno delo nespособen.

Navzgor se hudobnost ne sme izražati, zakaj od zgoraj prihaja kruh. Če ne bi bilo andanov težko dobiti kruha in če ne bi tam gor pekli boljše kakor v nižavah, bi marsikateri teh hlapcev najrajši izlil svojo žolč nad tistimi, katerim služi. Ali ker to ne gre, morajo služiti za objekt hudobnosti oni, nad katerimi se lahko izkazi ne le brez strahu, temveč še ob pohvali gospodarjev.

Zlobni lakajski časopisja ne bi bili važni, ker nima ta žurnalistika v javnosti nobenega upliva. Ali značilni so, ker izražajo mnenje vlade in nas poučujejo, da tudi baron Gautsch nima tistega očesa za zgodovino, ki bi bilo sedaj bolj potrebno kakor marsikdaj. Če bi bili dunajski dogodki osamljeni, če bi bilo samo dunajsko delavstvo razburjeno, če bi

se samo na dunajskih shodih rabile one besede, ki so vladnim ljudem tako zoperne kakor hudiču kado, tedaj — no tedaj bi se moglo še nekako razumeti, da veruje avstrijski ministrijski predsednik v huiškarije. Toda baron Gautsch ima toliko referentov, ki mu morajo — ali bi mu vsaj morali — poročati o vseh važnih dogodkih, baron Gautsch čita — ali bi vsaj moral čitati — politične časopise, da bi moral vedeti: 1. Da je po vsej Avstriji ljudstvo tako razburjeno, kakor ga gospod baron še nikoli ni videl in 2. Da je nabran smodnik po vsem svetu in da se ožiga na vseh koncih in krajih.

Preko vseh dežel se zlija revolucionarni val. Mišljenje in čuvstvanje se je v najširših slojih izpremenilo — povsod. Zadnjemu velikemu revolucionarnemu gibanju na zapadu, pariški komuni, je sledila reakcija po vsej Evropi. Nekdanja liberalna buržoazija se je ustrašila in jela zatajevati svojo preteklost. Začela je barvati svoj demokratizem in ga je barvala, dokler se ji ni zazdelo, da je že popolnoma enak stari aristokraciji in da je za sto stopinj vzvišena nad navadnim ljudstvom. Po vsem svojem značaju nazadnjaški elementi so izrabili strah buržoazije in so se polagoma, polagoma vtihotapljali v izgubljene pozicije. Starejše generacije so sčasoma pozabile na nekdanje upore ljudstva, mlajše niso mislile na prejšnje dobe in vlade so se naučile plavati v „mirnih“ vodah, smatrali sebe za previdnost božjo, ljudstvo pa za čredo, ki se da voditi po volji svojih pastirjev in njih čuvajev psov. Zunanja politika je šla za aliancami, ki imajo utrditi moč vladajočih, notranja politika je zopet postala policijska.

Država vse — ljudstvo nič — to je polagoma postalo geslo povsod. Če bi bila reakcija kar v začetku nastopala z brutalno silo, bi bila le podkurila potlačeno, ali nikoli ne umorjeno revolucijo. Ker se je razvijala počasi in jemala pravice le v malih koščkih, se ni niti opazila, dokler — ni pobrala vsega, kar je ljudstvo imelo.

Tako daleč pa je zdaj prišlo, ne v eni, ampak v mnogo državah, v jako mnogih državah. Desetletja se kupičijo razlogi nezadovoljnosti, spoznanje pa prihaja navadno hipoma. Desetletja je beseda tistih, ki opozarjajo na nevarnost, glas vpijočega v puščavi — pa pride trenotek in milijon zagrmí.

Kdor ne vidi, da smo prijadrali v tako dobo, nima oči za zgodovino in ne razume njenih zakonov. Ali res ni dosti znamenj? Ali vse tiste revolucije, resnične revolucije, ki so bile deloma v krvi potlačene za nekaj časa, dočim so druge temeljito preobrazile lice držav in mednarodnih razmer, ne pomenijo nič? Ali se nič ni naučiti iz dejstva, da raznaša brzo-

javna žica največ vesti o nemirih, velikanskih stavkah, uporih z vseh strani sveta?

V množicah živi drugačen duh kakor še pred kratkim! Duh ponižnosti in strahopetnosti gine, tisti ki se dviga, je pa vse drugačen. Anglija, Španija, Portugalsko, Albanija, Rusija, Kitajsko, Koreja, Perzija... ali bi bilo res treba še dalje naštevati? Seveda, izbruhi nimajo povsod enake barve, neposredni povodi niso povsod enaki — ali vsepovsod je enako to, da so množice izgubile potrpežljivost in da nočejo več biti čreda.

Gorje, če vlade ne spoznajo tega dejstva! Zgodovina uči s tisočeri jeziki, da je v takih dobah vsaka neprevidnost nevarna, neodkritost pa neizogibno pogubna. Če naši državniki še ne vedo tega, naj pogledajo v rimsko, v francosko, v angleško zgodovino. In če še tedaj ne bodo razumeli, naj urno, urno izginijo s pozorišča, kajti tedaj pribaja nevarnost od njih samih. Če pa spoznajo, tedaj naj pravočasno odpro vse ventile in naj brez zamude izvrše reforme, ki res reformirajo, preden se polasti množic vera, da tudi uspešnih reform ni brez revolucije.

NOVICE.

* **Bede ni, lakote ni...** V Stjepanovi na Moravskem so ljudje nedavno izkopali tuberkulozno kravo in jo snedli. — V Borovi in okolici se je pojavila pasja steklina. Glavarstvo je razglasilo pasji kontumac in več kot 60 psov, ki so prišli v dotiko s steklim psom je bilo pokončanih. Dalje je kontumacu zapadlo tudi nekaj mačk in gosi. Pobite pse, mačke in gosi so na odredbo živinozdravnika polili s petrolejem in zakopali. Ali vzlic temu ni ostal niti eden teh psov in tudi mačke in gosi so zginit. Okoliški ljudje, ki poznajo meso le po imenu, so odnesli vse to in pojedli! Ti ljudje ne jedo s petrolejem politega mesa steklih živali za golo zabavo. Ali se je čuditi, če zavre ljudstvu ob taki lakoti kri, ali se je čuditi elementarnim pojavom ogorčenja. Klerikalno časopisje pa pisari naprej, da je beda socialno demokratična izmišljotina, da je ljudska jeza in ljudski obup sad socialno demokratične agitacije.

* **Linčanje na Ogrskem.** V ponedeljek zjutraj so peljali v zapor v Velikem Varadiu tri roparje, ki so — kakor smo že poročali — napadli o belem dnevu trgovca Grünsteina v njegovi pisarni in ga oropali. Pred zaporom se je nabrala velika množica ljudi, ki so iztr-

gali policiji razbojnike in jih tako pretepli, da so jih morali odnesti namesto v zapor v bolnišnico.

* **Polmilijska dedščina.** V Hoszufalu na Ogrskem je te dni umrla uboga, skromna vdova Martina Ostya, ki je zapustila polmilijsko kron gotovine. Denar je hranila v velikih zabojih. Vsa zapuščina sestoji iz samih deset- in dvajsetvinarov novcev. Sedaj se je zglasilo vse polno dedičev.

* **Sodnik morilec svoje tašče.** Občinski sodnik Gregor Osedl v Csikapolcezi na Ogrskem se je pred dvema letoma ločil od svoje žene. Iz ljubezni do svoje šestletne hčerke pa se je zopet sprijaznil s svojo bivšo ženo ter se hotel znova z njo poročiti. Te dni je prišel na taščin dom po svojo hčerko; a „stara“ mu je kakor mačka praščila v obraz. Da bi se je ubranil, je potegnil nož in ga ji zasadil globoko v prsi, da je tašča kmalu umrla vsled izkrvavljenja. Naslednjega dne je obhajal z ženo svojo drugo poroko. Med svatbo so prišli orožniki in ga odgnali v zapor.

* **Socialni demokratje v ožjih volitvah na Nemškem.** V torko so bile v Düsseldorfu ob Renu, dopolnilne volitve za državni zbor. Potrebne so ožje volitve med socialno demokratičnim kandidatom in kandidatom klerikalnega centra. Dolej je bil Düsseldorf trdnjava ultramontanecv, sedaj je pa zmaga socialne demokracije zagotovljena.

* **Proces proti knezu Eulenburgu se obnovi.** Zadeva proti knezu Eulenburgu zaradi krivega pričanja pride v mesecu oktobru pred berlinsko poroto. Tajni policaji in detektivi so skrivaj že dalj časa opazovali delovanje in nehanje knežev na gradu Liebenburgu. Ugotovili so, da je knez vedno zdrav, čil in vesel, kadar se čuti varnega pred opazovalci in da ne kaže prav nikakih znakov kake bolezn.

* **Brezžični brzojav na Zugspitze.** Že predlanskim je bavarsko naučno ministrstvo sklenilo zgraditi vrh Zugspitze na bavarsko tirolski meji postajo za brezžični brzojav z vremensko opazovalnico. Dosedanji poskusi so se obnesli in že letos spomladi so pričeli z zgradbo postaje in stavba bo kmalu končana. Na avstrijski strani v vasi Ehrwald pa nameravajo sezidati vremensko hišico opremljeno z brezžičnim brzojavom, da bo omogočeno hitro obveščanje z opazovalnico na vrhu Zugspitze.

* **Roparski umor je priznal.** Tkalec Adam Meier, ki ga je Norimberška porota za-

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice.

Rezervni zaklad nad 500.000 kron.

Stanje hranilnih vlog 20 milijonov kron.

Obrestuje hranilne vloge po čistih 4 1/2 % brez odbitka rentnega davka.

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Vzmemirjena je sedla za mizo in naslonila se s komolci je bolj potihlo, bolj zamišljeno nadaljevala:

— Nemara govorim nespametno, a jaz, sodrug, trdno verujem v nesmrtnost poštenih ljudi... v nesmrtnost teh, ki so me osrečili s prelepim, polnim življenjem, ki me veselo opaja s svojim čudežnim bogastvom, s svojo raznobarvnostjo, z idejami, ki so mi drage kakor lastno srce. Preveč varčujemo nemara s svojimi čustvi, preveč mislimo, a to nas pači; ocenjujemo, a ne čutimo...

— Nekaj lepega se vam je primerilo, kaj? — je smeje vprašala Sofja.

— Zares! — je prikimala Saša. — Zdi se mi! Vso noč sem se razgovarjala v Vjesovščikovim... Prej ga nisem rada imela, sirov se mi je zdel, čemerem. Tak je tudi bil nedvomno... Nepremična, temna zloba je živila v njem, zmerom je postavljala sebe v središče vsega in grobo in zlobno govoril: jaz, jaz, jaz. V tem je bilo nekaj meščanskega, nizkega in zoprnega...

Zasmejala se je in objela vse s svetlim pogledom.

— Sedaj pravi: sodrug! Treba ga je slišati, kako govori... Z neko nemirno, mehko ljubeznijo... da je ni mogoče pojasniti z besedami. Čudovito preprost in iskren je po-

stal; ves poln želje po delu. Našel je samega sebe, svojo silo vidi in ve, česa ni v njem... resnično prijateljsko čuvstvo se je rodilo v njem, ki se smehlja vsem težavam v življenju...

Vlasovka je poslušala Sašine besede in prijetno ji je bilo videti strogo deklico omeščano in radostno. Hkrati pa se je rodila globoko v njeni duši bridka misel:

— Kaj pa Saša?...

— Ves zatopljen je — je nadaljevala Saša — v misli na sodruga in, veste, o čem me prepričuje? O neobhodnosti, da jim omogočimo beg... da! Pravi, da je to lahko in praprsto...

Sofja je vzravnila glavo in živahno dejala:

— Kako mislite, Saša, o tem?

Časa čaja se je v materini roki potresla in položila jo je na mizo. Saša je namrščila obrvi in zadržujoč svoje razburjenje je z resnim glasom in z veselim nasmehom dejala:

— Prepričan je... in če je res vse tako, kakor pripoveduje... moramo poskusiti... naša dolžnost je!...

Zardela je, sedla na stol in obmolknila.

— Ljuba moja! — je smeje mislila mati. Tudi Sofja se je nasmehnila in tudi Nikolaj se je tiho nasmehal. Saša je vzravnila glavo, strogo pogledala vse in dejala z užaljenim glasom suho:

— Smejete se... razumem vas... Mislite si, da sem osebno interesirana na begu, kajne?

— Zakaj, Saša? — jo je lokavo vprašala Sofja, vstala in se ji približala. Materi se je zdelo to vprašanje nepotrebno in žaljivo za dekleta, vzdihnila je in očitajoče pogledala Sofjo.

— Odkram se! — je vzklila Saša. — Vprašanja ne maram odločati, ako tako sodite...

— Nehajte, Saša! — je mirno dejal Nikolaj.

Tudi mati je stopila k njej in sklonivši se jo je nalahno pobožala po glavi. Saša jo je prijela za roko. Sofja je sedla poleg dekleta na stol, in motreč z zvedavim nasmehom njene oči je dejala:

— Kako ste čudna!...

— Neumnost sem napravila... Ali namigavanja ne maram...

— Kako ste le mogli misliti, da... — je nadaljevala Sofja.

Ali Nikolaj jo je prekinil:

— O begu, če je mogoče, ne moremo biti različnega mnenja. Predvsem pa moramo vedeti, če so zaprti sodrugi s tem zadovoljni...

Saša je sklonila glavo.

Sofja je zapalila cigareto, pogledala na vrata in s širokim zamahom vrgla vžgalico v kot.

— Kako naj bi ne bili zadovoljni! — je vzdihnila mati. — Le v izvedljivost ne verujem...

Vsi so molčali, a ona jih je gledala — rada bi bila slišala še kaj o izvedljivosti bega.

— Vjesovščikova moram videti! — je dejala Sofja.

— Dobro! Jutri vam povem, kdaj in kje, — je tiho odgovorila Saša.

— Kaj pa bo delal sedaj? — je vprašala Sofja in stopala po sobi semintja.

— Izučje ga za stavca v novi tiskarni... A dotlej bo živel pri gozdarju.

Obvi so se Saši namrščile, obraz je dobil svoj navaden, strog izraz, in glas je zvenel suho. Nikolaj je stopil k materi, ki je pomivala posodo, in ji dejal:

— Pojdite jutrišnjem v ječo... izročiti je treba Pavlu pismo... Razumete — vedeti je treba...

— Razumem, razumem! — je urno odgovorila mati. Izročim mu ga... to je moja stvar...

— Zdaj grem! — je rekla Saša; molče je stisnila vsem roko in s trdimi koraki odšla.

Sofja je položila materi roke na pleča in smeje vprašala:

— Nilovna, ali bi ljubili tako hčerko?...

— Moj Bog! Da bi ju le en dan videla združena! — je vzklila Vlasovka.

— Da, malo sreče... je dobro za vsakega!... — je potihoma pripomnil Nikolaj. — Ampak ljudi ni, ki bi si želeli malo sreče... A če je sreče mnogo, je poceni.

Sofja je sedla za klavir in zaigrala nekaj otožnega.

(Dalje.)

radi umora v Rotu na Bavarskem obsodila na dvajsetletno ječo, je v zaporu priznal še drug roparski umor. Leta 1906. je spremljal kot vodnik nekega turista po saksonski Švici, pahnil ga v brezno in oropal truplo. Saksonska policija je uvedla preiskavo in dognala, da so 1905. našli blizu Schandowa truplo turista, ki ga niso mogli indentificirati.

* **Portugalsko republiko** je tudi danska vlada priznala.

* **Mrtva roka na Portugalskem.** Portugalska vlada nadaljuje s konfiskacijo cerkvenega premoženja. Tupatam se upira klerikalno od duhovnikov nahujskano ljudstvo vladnim komisarjem. Do pravih kravalov pa je prišlo v mestu Pennancora. Pretečeni terek je prišel vladni komisar v mesto, da bi popisal ondotno cerkveno premoženje. Prihod komisarjev pa je duhovščina naznanila klerikalni masi z zvonenjem. Okrog 12.000 glav broječa, z motikami, kosami, vilami in lovskimi puškami oborožena množica — večinoma ženske — je zastavila pot državnemu uradniku, ki se je moral sili umakniti. Šele ko je dobil vojaško pomoč, je hotel odpreti cerkvena vrata. A prišlo je do prave bitke med vojaštvom in klerikalci. Po hudih naporih se je komisarju posrečilo priti v cerkev, ki pa je bila popolnoma — prazna. Prečkani duhovni obrtniki so porabili priliko in na tihem odnesli vse dragocene podobe, sohe svetnikov in celo cerkvene stole. Ostal je samo — kamen.

* **Orel napadel lovca.** Lovca Pellet in Gay je v nedeljo v marseillski okolici na južnem francoskem napadel velik planinski orol. Roparica se je spustila z višave naravnost proti njima ter ju hotela pograbiti. Z vsemi silami sta se ustavljala močni živali, ker se je vsak izmed njiju bal, da ustreli tovariša, ni nihče streljal. Slednjič se jima je posrečilo, da sta se izmotala iz kreppljave besni živali, nakar jo je eden ustrelil. Roparica je merila z razprostrtimi perotni poldrug meter.

* **Nevesta po pošti.** Mlad poljski inženir J. K. se je naselil v Jalti na krimskem polotoku (Rusija). Ker bi se rad oženil, je marljivo zasledoval žensitvene oglase v poljskih listih. Bral je o „vdovi na višku svoje lepote“, ki bi rada poročila mladega moža. Pisala je, da ima znatno imetje in je prosila za ponudbe pošte restante v Varšavo. Ker je imel inženir v Varšavi mnogo znancev, je napisal ponudbo s pisalnim strojem in podpisal izmišljeno ime. Kmalu je došel odgovor, ali tudi vdova je bila oprezna in je navedla napačno ime. Med obema se je razvilo živahno dopisovanje, ki je dovedlo do sestanka v Sevastopolu. Inženir je prišel, potrkal v dogovorjenem hotelu na vrata sobe, kjer je bivala vdova; a ko je vstopil — je opazil svojo mater.

* **Bagrov je hotel napasti carja.** Polkovnik 16. dragonskega polka Utkevič, ki je v kijevskem gledališču stražil carjevo ložo, pripoveduje oficiozno ruskim časnikarjem sledečo povest o atentatu: „Prepričan sem, da je napadalec namenil kroglice carju samemu in čutilim se srečnega, da sem bil jaz oni, ki je v zadnjem trenutku preprečil izvršitev umora, ker sem zabil napadalec vstop v ložo, ko je že bil prijel za kljuko. Ravno sem namreč na hodniku govoril s kijevskim policijskim šefom Kuljabkom o sijajnosti operne predstave, ko sem zapazil Bagrova korakati proti carjevi loži. Kuljabko je prijazno pozdravil Bagrova in me je predstavil. Bagrov se je opravičeval, da mora še z ministrskim predsednikom govoriti ter je odšel. V tem trenutku pa je že stal pred carjevo ložo in hotel odpreti vrata. Opozoril sem ga, da to ni Stolipinova loža in da je ministrski predsednik pred orkestrom. Bagrov se je zahvalil ter odšel. Nekoliko trenutkov nato sta se začela dva močna strela...“ Mogoče je pa tudi, da ima Utkevič fantazijo, ki se izplača.

* **Senzacionalna aretacija trustovcev.** Iz Novega Jorka poročajo, da je policija v Bostonu zaprla 6 ravnateljev tovarn za čevlje. Obdolženi so, da so se pregrešili zoper protitrustovski zakon. Aretacija vzbuja splošno pozornost.

* **Prebivalstvo na Kitajskem.** Lansko uradno štetje prebivalstva je naštel v celi državi 62.500.000 rodbin. Od teh odpade 1.780.000 rodbin na Mandžurijo in 138.000 rodbin na glavno mesto Peking.

Ljubljana in Kranjsko.

— Med ljubljanskimi delavskimi ženami je največje zanimanje za sobotni ženski shod, ki bo ob 8. zvečer v areni Narodnega doma. Razumeti to zanimanje ni težko, ker ga razlaga tista draginja, s katero prihaja žena najbolj v dotiko. Ali shod ima namen, omogočiti delavkam in delavskim ženam sodelovanje v boju ne le zoper sedanjo neznošno draginjo, temveč tudi zoper tiste vzroke, ki jo povzročajo. Toliko razumevanja je že prišlo med delavsko žensko, da draginja ni kar šiba božja in da ne prihaja kar kot slučajna nadloga, ampak da ima svoje vzroke. Od tega spoznanja je le en korak do drugega, da se mora trajno zboljšanje pričakovati le tedaj, če se odpravijo tisti vzroki, ki neprenehoma pletejo bič za delavsko ljudstvo.

Kakor za moške delavce, tako je torej tudi za delavsko žensko potrebno spoznanje socialnih razmer, spoznanje te družbe, v kateri živimo, spoznanje družabnih zakonov. Iz neznanja se poraja največ nesreč za delavsko ljudstvo; zato je boj proti neznanju najvažnejši. Sobotnemu shodu je namen ustanoviti žensko organizacijo, v kateri si bodo članice predvsem pridobile potrebno znanje in razumevanje, ta prvi pogoj za vsako koristno delo in za vsak uspešni boj. Kakor se ne more hiša zidati od strehe, tako se tudi v boju ne more začeti z zmago; a ker se nič ne more končati, kar se ne začne, je treba začeti z — začetkom. Najprej priprava, potem delo in potem sad. Delavske žene, ki razumejo, da je to edina naravna pot, se bodo torej v največjem številu udeležile jutrnjega shoda, moški pa jim bodo pomagali s tem, da poagitirajo zanj, kjer morejo.

— **Dr. Šusteršič** je interveniral — kakor je dal urno telegrafirati v Ljubljano — pri ministrskem predsedniku baronu Gautschu za podporo kmečkemu prebivalstvu na Kranjskem, ki je prizadeto po suši. Ne vemo, v kakšni smeri je interveniral, ne vemo, kaj je opravil. Posebne baharije s to intervencijo pač ni treba, zakaj poslanci imajo pač dolžnost zastopati interese prebivalstva. Ali zanimiva je ta intervencija, ker kaže zopet dvojni obraz klerikalcev. Nihče ne taji, da je suša kmetom napravila škodo. Ali že davno preden je bila suša, je legla silna mora ne le enemu stanu, temveč najširšim slojem vsega prebivalstva na prsi. Starejša od zadnje suše je draginja, a ko so socialni demokrati zahtevali od države pomoči zoper draginjo, so se obesili ravno klerikalci kakor coklja na državni voz in so zadržavali ter preprečevali vsako resno akcijo. Dr. Šusteršič zahteva podporo, torej denarja. Socialni demokrati niso zahtevali podpor za stradalajoče delavce, ampak le dovoljenje za uvoz mesa. A klerikalci so se temu upirali na vso moč in ravno hinavski klerikalni politiki je največ zahvaliti, da je splošna beda dosegla tako višino. Klerikalci naj pa nikar ne mislijo, da je šel Šusteršič intervenirati iz klerikalne ljubezni do kmeta! Ta ljubezen je zlagana, ker nobena podpora ne bo revnemu kmečkemu prebivalstvu vrnila tistega, kar je izgubila vsled draginje. S podporami se bo pomagalo peščici posestnikov, masa ne bo imela od tega ničesar. Pošteno ljudsko politiko naj bi vodili, pa ne bi bilo treba takih podpor, ki izgledajo kakor miloščina, čeprav se zajemajo tudi iz ljudskega žepa.

— **Družba gledaliških obiskovalcev** nam piše: Cenjeno uredništvo! V soboto se je otvorilo slovensko deželno gledališče; ali deželni odbor, ki je menda gospodar v gledališču, ne sme biti na to otvoritev prav nič ponosen. Prostori za obiskovalce so bili v soboto tako zaprati, da se človek še ni prav upal sestiti, kaj še da bi se naslonil. Kdor je bil tako nepreviden, da je vendar bolj komudno sedel, je pa odnesel sledove na svoji obleki domov. Take malomarnosti vendar ne bi bilo treba. Domačini se po pravici jeze; pred tujci, ki pridejo v tako hišo, nas mora biti pa še povrh sram.

— **O cvetličnem dnevu**, ki se priredi zato, da se izkupi nekaj denarja za podporo dijakom, zremo, da se začne prodajanje cvetlic v soboto ob 4. popoldne na Sv. Petra cesti, na Marijinem trgu, v Stritarjevi ulici, na Mestnem trgu, Pod Tranco, na Jurčičevem trgu, v Židovski ulici, na Dvorskem in Kongresnem trgu, ter v Šelenburgovi in Prešernovi ulici. Od 8. zvečer je prodaja tudi v Mestnem Domu in v gledališču. V nedeljo pa se prodajajo cvetlice povsod. Vsaka prodajalka bo imela zaprt nabiralnik in kdor kupi cvetlico, vrže v nabiralnik, kolikor hoče. Menjavati se ne bo mogel denar. Silil so ne bo nihče, da bi kupil. Prireditelji prosijo, da ne bi nihče insultiral ali ovtiral prodajalk. Zavednem delavstvu pač ni treba takega svarila, ker se bo znalo kakor pri vsaki priliki taktu ponasati. Zatrjujejo nam, da je prireditelj nestranskarska in da ima namen pomagati dijakom brez obzira na njih politično mišljenje, kolikor bo uspeh dovilil.

— **Nagla smrt.** V sredo je prišla v glavni davčni urad v justični palači 54letna samska kočarica Marijana Magister iz Stanežič javit, da bodo pri Zaletljehv kuhali žganje. Nenadoma pa ji je prišlo slabo in se je zgrudila nezavestna na tla. Poklicali so rešilni voz, s katerim so jo prepeljali v deželno bolnišnico, kjer je kmalu izdihnila. Zadelo jo je kap. Značilno je, da je pred leti njen oče istotako umrl za kapjo, ko je nekoč pripeljal domov poljske pridelke.

— **Samomor.** Včeraj okoli poldne je našel oskrbnik na Gradu g. oficijal Prijatelj v Regalijevem gaju mrtvega na obrazu ležati nekega domobranskega računskega nadporočnika. Ko so ga natančno pregledali, so konstatirali, da se je ustrelil v srce. Ustrelil se je baje stoji in potem padel na obraz. Samokres je imel še pri sebi. Njegovo truplo so prepeljali v garnizijsko mrtvašnico.

— **Izšibil je neki delavec** 20. t. m. na poti od šibenske cerkve do gostilne pri „Novem svetu“ na Marije Terezije cesti črno list-

nico, v kateri je bilo nekaj denarja, pisem in slika. Pošteni najditelj bodi tako prijazen, pa naj odda listino proti primerni nagradi v upravništvu „Zarje“.

— **Elektrokinematograf „Ideal“.** Danes priljubljen večer smeha z izbranimi slikami, med drugimi krasen naravni posnetek v barvah „Tempel v Nikli“, zanimiva drama „Roman Kalbrija“, za zabavo skrbne velekomisne slike „Plesni prašek“, „Konkurenca kadilcev“, „Električni čevlji“ in Moric kavalir (igra Prince). V soboto zvečer „Putifarjeva žena“, v torek senzacionalna slika „Aviatik in časnikaerjeva sopraga“.

— **Klerikalci na Viču Glincah** so že postavili kandidate za občinski odbor. Vmes so bivši liberalci, tudi sedanjega župana so vzeli za tarčo, da ne bodo rekli...! — Kdaj bodo občinske volitve, se še ne ve. Govori se, da je izbran en delavnik v oktobru. Opozarjali bi županstvo, naj se občinski odbor izreče za nedeljo. Kako pridejo delavci do tega, da bodo ob zaslupek? Torej volitve v viški delavski občini v delavnik.

— **Z Viča nam pišejo:** Učiteljice na naši ljudski šoli so tako strašno klerikalne, da se boje za dušni blagor ubogih šolskih otročičkov. Pripovedujejo, da so zaukazale tem ubogim otročičem, da se morajo ob nedeljah pred mašo pokazati zaradi kontrole v telovadnici... No, no, ali ni to prevelik dvom, ki muči učiteljske duše? Ali je pa kak višji ukaz!!! — Sploh kažejo gospodične malo pedagoškega znanja in razumevanja. Če dete prosi na stran, dobi po roki — otrok mora cele dve uri čakati, da opravi po pouku svojo potrebo. Ali je to prav? — Starši, ki jim to ni prav.

— **„En frakeljček si še ga privoščite na to, malngo“.** Kaj pa je to? Vam bom takoj povedal: Sad klerikalne olike. Ko se je v nedeljo vračalo par fantov z nekim mojstrom s kolodvora po cesti na južno železnico iz Vrhnike domov, jih sreča neki delavec, ki protestira proti temu, da so njegovega sina proti njegovi volji klerikalci prisilili na izlet. Bil je to socialni demokrat. Seveda klerikalni suhi mojster iz Vodmata se je s tem čutil silno razžaljena in je vpil in zmerjal delavca s „surovino“ ter izustil gori navedene krilate besede. Gotovo pa je, da je imel ta mameluk že dosti frakeljčkov v žleodu, kajti drugače se ne bi tako grdo obnašal, da so mu še tedaj frakeljčki rojili po glavi. Najboljša ilustracija klerikalne organizacije!

— **Gozdni požar na Tolstem vrhu.** O postanku velikega gozdnega požara na Tolstem vrhu pri Trziču, ki je trajal tri tedne, poročajo naslednje podrobnosti: Na 1800 m visokem Tolstem vrhu med Storžičem in Križko goro je v prvih septembrskih dnevih izbruhnil nevaren gozdni požar. Dne 25. avgusta je planšar Lovrenc Potočnik iz Srednje vasi začel kopico drvečja, da se vname trava na planini in da tako pognoji pašnik za prihoduje leto. Požar se je vsled ugodnih vetrov hitro razširil po severni in po južni strani Tolstega vrha. Vse gašenje je bilo brezuspešno. Ker so se goreči štori in veje valile nizdol, je bila kmalu skoro vsa gora v plamenu. Posebno hud ogenj je bil med 13. in 15. t. m. Po truda-polnem gašenju, pri katerem je sodelovalo nad 100 ljudi pod vodstvom orožništva iz bližnjih postaj, se je 15. t. m. posrečilo ogenj omejiti; gašenje je podpiral dež, ki se je tiste dni po dolgotrajni suši vlił z neba. Pri gasilnih delih je ponesrečil 39letni cerkovnik Jože Kone iz Zaloga. Zgorlel je popolnoma in je ostalo od njega le popolnoma zgoljeno okostje. Čudno je, da je tudi njegova sorodnica Neža Kone v Goričah, kakor smo poročali pred dvema mesecema, končala v ognju: zlezla je v zakurjeno peč in zgorela.

— **Mrtvega so našli** včeraj zjutraj pri Dobravi blizu Črnuč sina g. Šibenika, železniškega uradnika v p. Pokojnik je bil knjigovodja pri Bončarju v Domžalah in bi bil moral nastopiti letos vojaško službo. Včeraj popoldne se je podala na lice mesta sodna komisija.

Spodnja Šiška.

— **Vsi na javen ljudski shod**, ki bo jutri, v soboto ob 8. zvečer pri Šternu. Draginja narašča od dne do dne; zmerom neznošnejše pritiska na ljudska pleča. Naloga moderne občinske uprave je, da ublaži po svoji moči najhujše izrastke te draginje. Dosedanje občinske uprave so držale križem roke. Kako bodoča občinska uprava izpolni to svojo nalogo, je odvisno od sestave občinskega odbora. Usodo občinske uprave pa ima v rokah prebivalstvo, ki mora s svojimi volilnimi listki zabarikadirati in zapreti pot v občinsko izbo vsem elementom, ki se rede od ljudske bede, vsem, ki se bogate od draginje. Zatorej vsi na jutrišnji shod, da se na predvečer volitev še enkrat razgovorimo o vseh teh vprašanjih!

— **Neumnost naših liberalcev razkrinkana.** Nemški volilni odbor je razposlal naslednji oklic: „Cenjenim občinskim volilcem v Spodnji Šiški! — Na podlagi razgovora zapnikov priporočamo, da izpolnite pri občinski volitvi dne 24. t. m. glasovnice z naslednjimi imeni. V III. volilnem razredu volijo Nemci svojo listo, v II. podpirajo socialno demokra-

tične kandidate, ker so leti Nemcem razmeroma manj sovražni nego kandidate drugih strank. V I. volilnem razredu priporočamo, da glasujete proti radikalno slovenski stranki.“ Iz tega oklica sledi z vso jasnostjo, da med socialno demokratično stranko in med nemškimi nacionalci in nobene zveze in nobenega dogovora, in da nemška stranka urejuje svojo volilno taktiko popolnoma samostojno in neodvisno. „Jutranje budalo“ pa piše, da je iz tega oklica očiten kompromis med socialno demokratično in nemško stranko. S takimi telebani je prerekanje zelo težavno! Če bi bil kompromis, bi volili obe stranki v vseh razredih eno listo in na skupni listi bi bili pristasi obeh strank. Iz dejstva, da nemški nacionalci mešajo s samostojno listo, in iz dejstva, da so na naši listi izključno le socialni demokrati, je za vsakega človeka, ki ima le kapljico možgan v glavi, jasno, da med strankama ni nobenega kompromisa, nobenega pakta in nobenega stika.

— **Nemška volilna parola.** Nemški nacionalci so izdali volilno parolo, da podpirajo v II. razredu, kjer ne postavijo svoje kandidatne liste, naše kandidate. Svoj korak utemeljujejo s tem, da jim je naša stranka manj sovražna nego druge. Tu se je nemškim nacionalcem vrnila znatna pomota Zakaj z nemško-nacionalno stranko smo v prav tako hudem in ostrem boju, kakor n. pr. s slovenskimi narodnjaki, kakor sploh z vsemi skupinami, ki pod firmo nacionalizma služijo denarnemu žaklju in kapitalističnim interesom. Druga stvar je naše stališče napram nemški narodnosti. V tem pogledu nismo „manj sovražni“, kakor nam insinuirajo nemško-nacionalni oklici, ampak nismo prav nič sovražni in z vsemi sredstvi pobijamo sovražnost ene narodnosti do druge.

— **Netaknost.** Nemško-nacionalni volilni odbor je zagrešil precejšajo netaknost. ko je uvrstil tri socialno-demokratične kandidate brez njih vednosti, brez vprašanja na svojo listo. Volilci vseh strank imajo sicer popolno volilno svobodo in smejo po svoji volji glasovati za naše kandidate. Ampak da si stranka brez naše vednosti in proti naši volji izposoja naše kandidate, je precej neokusna stvar. Izjava sodr. Udovca, Pirkoviča in Lukana, ki jo objavljamo na drugem mestu, in v kateri odklanjajo vsako drugo kot socialno demokratično kandidacijo, je za nemški volilni odbor precej hud poper.

— **Izjava.** Podpisani izjavljamo, da kandidiramo kot kandidate socialno demokratične stranke in da odklanjamo vsako zvezo s katerosibodi stranko. V svojem volilnem oklicu proglašamo naša nemška stranka za svoje kandidate. Mi nimamo z nemško nacionalno stranko nikake zveze in smo v slučaju izvolitve odgovorni edinole socialno demokratični stranki. Spodnja Šiška, 21. septembra 1911. — Josip Udovc l. r. Ivan Pirkovič l. r. Adolf Lukana l. r.

— **Kralj Mida in naši liberalci.** Liberalci se čudijo, da se vsa Šiška krohoče njihovi nerodnosti. Človek bi jih primerjal frigiškemu kralju Midi. Ampak en razloček je med njimi in med Mido! Dočim se je nesrečnemu kralju, po pripovedovanju legende, vse v zlato izpremenilo, kar je vzel v roke, je vse, česar se dotaknejo šišenski liberalci — smola. Kdor jih je poslušal, kako so se še pred tednom med seboj grdili in blatili, in kdor jih gleda, kako si sedaj vsaj na kandidatni listi, vsaj na papirju včerajšnji sovražniki, ki so si še pred nekaj dnevi vzajemno odrekali vse sposobnosti, prijateljsko stiskajo roke, se mora smejeti. Sodba vseh pametnih ljudi v Šiški je: da take šalobarde ne spadajo v občinsko izbo, temveč v cirkus. Če si sami med seboj ne zapajo — in drug drugega poznajo do obisti — kdo jim bo še zaupal?

— **Sodrug! Volilci!** Le še kratka dva dni je do volitev, vsaka minuta je dragocena! Porabite zadnjo uro pred odločitvijo za nemurno agitacijo. Vsi delavski sovražniki so na nogah in preže, kako bi prekanili delavstvo! Razvijmo vse svoje sile, da bo nedeljska zmaga tem sijajnejša! Vse železničarje, ki bodo v nedeljo službeno zadržani, nujno pozivljamo, da si nemudoma dajo potrditi na postaji, da jim služba ne dopušča osebne udeležbe pri volitvah. Kdor še ni oddal pooblastila, naj se nemudoma zgleda v pisarni nad konzumno prodajalno, kjer se dobivajo tudi vse druge informacije v volilnih zadevah! Na delo!

— **Živahnost volilnega gibanja.** Še pri nobenih volitvah ni bilo tako živahno, še nikoli ni bilo razpoloženje delavstva tako bojevito, kakor to pot. Saj pa še nikoli nismo bili tako globoko prepričani, da nimamo od občine ničesar pričakovati, da si ne smemo od nje nič obetati, dokler bo upravljala občinsko gospodarstvo sebična, svojim lastnim interesom služeca klika. In tudi draginja ni še nikoli s tako silo pritisnila na delavsko ljudstvo, še nikoli ni s tako predrznostjo obiskala naših domov, kakor sedaj. V nedeljo naskočimo občino, zavzeti in osvojiti si jo moramo, da uredimo občinsko gospodarstvo po potrebah delavskega ljudstva. Nedeljski dan mora biti dan častne zmage!

— Člani „Unije“ v Idriji pozor! V soboto, dne 23. t. m. bo ob 9. zvečer v prostorih podružnice shod članov z dnevnim redom: 1. Mezdno gibanje rudarjev. 2. Sklep revirne konference v Trbovljah. 3. Slučajnosti. Člani, pridite vsi, da se pomenimo o skupnem nastopu za draginjske doklade s tovariši v Pribramu.

— Tudi o pasji pravdi preblagorodnega g. Gregorja javljamo, da trideset kron odškodnine ni dobil, ker jih je zahteval le zaradi tega, ker ima omenjeni politični pes socialno demokratični strup v sebi. Lastnik omenjenega psa naj pa pokliče črnuchom v spomin njihovo hudobnost, kadar zopet pridejo — z malho.

Štajersko.

— Shod v Trbovljah. Danes zvečer ob 6. je protestni shod na vrtu gostilne g. Iv. Pravičiča (pri Plevčaku) na Lokah. Po shodu skupen obhod na županstvo v Trbovlje, kjer odda deputacija primerno resolucijo. Sodrugi, delavci in delavke, protest proti draginji, je opravičen; torej vsi na shod!

— Seja občinskega odbora v Trbovljah, ki bo v soboto 23. t. m. ima sledeči dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnje seje. 2. Poročilo predsednika. 3. Prošnja Franc Vidmarja za podelitev gostilniške obrti v Lokah št. 284. (Poročevalec g. Goropevšek). 4. Prošnja premogokopne družbe za neomejeno krčmarsko obrt v Retju št. 3. (Poročevalec gosp. Kramer). 5. Izvolitev 5 članov v krajni šolski svet Trbovlje. 6. Izvolitev 6 članov v krajni šolski svet Hrastnik. 7. Več prošelj za sprejem v občinsko zvezo. (Poročevalec gosp. Kramer). 8. Nasveti in želje.

— Trbovlje. Iz rudarskih krogov nam pišejo: Se ni dolgo tega, kar je odločil gosp. Ganzelj kot rudar kramp in motiko iz rok ter postal komisni paznik v savskem rovu v Trbovljah. Zdej pa preganja delavce in delavke na vse pretege in občeje z njimi slabše nego z živino in se duša hujše kakor najnevarnejši šnopsar. Pri vsaki priliki preti s kaznijo in denunciranjem ubogih delavcev in delavk, kateri itak trpe, da se smilijo človeku. Da bo Tuzelj dosegel s tem postopanjem bogve kaj, dvomimo, a nekaj naj mu bo povedano na tem mestu: Naj se varuje, da mu ne bo treba prijeti še za hujše nego je motika in kramp. Z vrčem se hodi le toliko časa po vodo, dokler se ne razbije.

— Ljudska shoda v Sošanju in v Pesjem pri Velenju. V nedeljo, dne 24. t. m. bo ob 9. dopoldne v Sošanju (hotel „Avstrija“) in ob 3. popoldne v Pesjem pri Velenju v gostilni g. Marije Vrabčič velik ljudski shod. Na dnevnem redu obeh shodov je: politični položaj in draginja. Poročal bo sodrug K o e m u r iz Ljubljane. Delavstvo obeh krajev vabimo na čim večjo udeležbo.

— Shod rudarjev Radenji vasi bo v nedeljo, 24. t. m. v gostilni pri Miheljaku. O gospodarskem položaju rudarjev in o pomeni strokovne organizacije bo poročal rudarski tajnik sodrug T o k a n iz Trbovelj. Rudarji iz Radenji vasi in okolice, pridite vsi na shod!

— V hrastniški steklarni je delavcu Maksu Medvedu padla na glavo debela deska meg prevažanjem premoga. Medved je takoj nezavesten obležal na tleh. Dobil je nevarno rano na glavi in možgani so se mu pretresli.

— Nezgoda v rudniku. Iz Trbovelj poročajo: Rudar Ljudez Prelogar je hotel v jami s sekuro pritrčiti toporišče na drugi rudarski sekiri. Po naključju pa je sekira odletela in zadela Karla Vodovnika s tako silo v lehti, da mu je prerezala žile. Nezvestnega so prepeljali v rudniško bolnico.

— Nezgode v celjski cinkarni. Iz Celja poročajo: V Westenovi cinkarni zaposlenemu delavcu Janezu Arzenšku je košček cina do kosti prerezal roko. Nezvestnega so prepeljali v bolnico. — V isti tovarni je ponesrečil klepar Ludovik Regned, katerega je zagrabil stroj in ga vrigel ob tla. Težko poškodovan leži v bolnici.

— Trbovlje. Vse kaže, da se je tukajšnji posestnik, mesar in gostilničar g. Forte že preobdelal delavskega denarja, drugače bi gotovo ne postopal z rudarji, ki pri sedanjih draginjah in majhnem zaslužku ne morejo kupovati mesa kar na kile, tako ošabno, kakor je v zadnjem času njegova navada. Za danes povemo g. Fortetu le toliko, da če misli, da ima že dovolj, tedaj naj svojo botogo kratkotalo zapre, in ne bo mu treba poleg ošabnosti stresati še grobosti nad posameznimi rudarji, katerim se ima zahvaliti za to, kar je, in kar ima. Prihodnjič, če bo treba še kaj več.

— Zahvala. Iskreno se zahvaljujem vsem ožstriškim darovalcem in nabiralcu sodrugu Benediku. — V Hrastniku, dne 18. septembra 1911. — Karel M a s t n a k.

Goriško.

— Skrilje pri Sv. Križu. Neki „kmet“, najbrž mlinar, ki se je skril za podpisom „več kmetov izpod Čavna“, se je potrudil spraviti

v „Sočo“ št. 101 dopis, kateri je bil posvečen največ moji osebi. Ker se nerad spuščam v osebnosti, ker smatram socializem za znanstvo, priporočam dopisniku, naj vzame v roke malo knjižico „Program soc. demokr. stranke v Avstriji“. Nadalje naj se pouči, kaj je narod in narodno vprašanje ter delo za narod. Pritika me agrarcem in pripoveduje, da sem želel biti poslanec v deželni zbor. Dopisnik misli s tem, da sem bil optimist, pa da sem imel gotovo upanje, da bom izvoljen. Vi ste pa imeli gotovo zmago v žepu, ko ste se zvezali z agrarci, pa ste bili poraženi. Kar se pa tiče narodnega dela dr. Tume, v katerega se zaletavate v svojem dopisu ali mojem na gospodarskem ali na kulturnem polju, vprašajte le kdo je ustanovil „Trgovsko obrtno zadrugo v Gorici“, kdo „Mizarsko zadrugo v Solkanu“, katero so sami narodnjaki pokopali, kdo je ustanovil „Del. hranilnico v Gorici“, v kateri se zbirajo od slov. delavcev prislužki, kdo je poskrbel, da imajo v Gorici slov. delavci izobraževalno društvo, kdo je ustanovil „Hranilnico v Skriljah“, katero vodi že 11 let, kdo „Kmečko delavsko zadrugo v Dobravljah“, katera se tako lepo razvija in deluje v korist naših kmetov, kdo je ustanovil „Bratno in pevsko društvo v Dobravljah“, kdo „Bratno in pevsko društvo v Skriljah“, kdo je bil podpornik „Bralnega društva na Cesti“, Sv. Križu, Brjah, Vrtovinu in drugod? Podpiratelji kmeta in odjemalci našega vina so bili največ socialni demokratje po svojih konsumih v Ljubljani, Jesenicah, Idriji in drugod. Narodnjaki in naprednjaki v Ajdovščini in Gorici so pokazali letos, kako ljubijo kmete, s tem da so kupovali vino pri židovskih kapitalistih. Saj ste klerikaleci in vam čisto nič ne zamerim, da tako zaničujete socialno demokratično stranko in nje ideje. S tem ravno pokazujete, da niste naprednjaki; ako bi bili pogledali v socialno demokratični katekizem in bi se naučili iz njega razmotrivati socialna vprašanja, bi dobili boljše ogledalo lastnega dela. Socializem se bo širil proti Vaši volji in brez Vaše pomoči. Sicer pa Vam priporočam, da ne pihajte, kar Vas ne peče! — A. Vrčon.

— Podbrdo. 11. septembra je bil v gostilni Ivana Strausa zaupen shod železničarjev, na katerem je poročal sodrug Kopač iz Trsta. Razložil je vzroke sedanje draginje in naštel krivce, ki ovirajo boj proti njej; dalje je opisal gibanje, ki se pripravlja na vs-h avstrijskih železnicah in ki se razvije v najostrejši boj, ako železniške uprave še o pravem času ne sreča pamet in če ne ugotovi upravičenim zahtevam železničarjev. Naloga železniškega delavstva je, da se temeljito pripravi na boj; v to svrhu mora okrepiti in zgostiti svojo organizacijo. Sodrugi Kopač je pobiral navzočim železničarjem besede prav iz srca in je upati, da se tudi v našem zapuščenem kotu utrdi organizacija.

16leten deček izginil. Izginil je deček Ivan Krkoč iz Preserji pri Ribembergu, star 16 let. Fant je kmečko oblečen, odšel je bos. Odkar je izginil, je že 5 tednov. Kdor bi kaj vedel, naj naznani njegovemu očetu Ivanu Krkoču, posestniku v Preserjih pri Ribembergu na Goriskem.

Trst.

— Izlet v Ljubljano se vrši ob vsakem vremenu v nedeljo dne 24. t. m. Vozni listi se dobivajo 1) v Trstu pri sodrugu V a p o t i č u v „Delavskem Domu“; 2) v Sv. Križu pri sodr. Josipu Sedmaku in 3) v Nabrežini pri sodr. F r a n d o l i č u.

— Smrtno ranil brata in zaklal samega sebe. V torek okoli 5. popoldne je šel 26 letni tapetnik Franc Ažman v mizarsko delavnico svojega brata, 39 letnega Karla Ažmana, na cesti Bocaccio v Trstu. Iz neznanega vzroka sta se začela brata prepirati. Med preprirom je zagrabil mlajši Franc Ažman britev in težko ranil brata na rami in na prsih. Karel je padel nezavesten po tleh, Franc pa je po zločinu pobegnil. Šel je v bližnjo gostilno — britev je imel še v roki — in si tam z njo prerezal vrat. Prerez je bil tako globok, da je obležal morilec na mestu mrtev. Brata Karla, ki je smrtno ranjen, je obvezal zdravnik rešilne postaje in ga poslal v bolnico, Franc pa, ki je bil pri zdravnikovem prihodu že mrtev, so odpeljali v mrtvašnico.

— Nenadna smrt. V sredo ob pol 1. popoldne je 16 letni kovaški vajenec Humbert Perica, stanujoč v ulici Economo št. 6, nana-glom umrl. Zdravnik rešilne postaje je mogel konstatirati edino-le že nastopivšo smrt. Vzrok smrti doslej še ni znan, da se pa do-žene, se bo vršila najbrže autopsija mrlca.

— Padel v morje. 27letni podajač Peter Albergo stanujoč v ul. Riborgo št. 27, se je nahajal ob 5. popoldne na obrežju Mandracchio. Nakrat se mu je zdrsnilo, omahnil je in padel v morje. Pri tem je zadela ob kame-nite stopnice in se precej poškodoval na desnem sencu. Izlekli so ga iz morja in dali prepeljati v mestno bolnišnico.

— Polizkus samomora. — Marija Samec, stara 27 let, šivilja iz Žavelj št. 4 si je hotela v sredo ob 3. popoldne vzeti življenje s tem, da je izpila dozo denaturiranega špirita.

Storila je to radi domačih preprirov. Prepeljali so jo v tukajšnje bolnišnico. Nade je, da okreva.

Umetnost in književnost.

Slovensko deželno gledališče. Pri sobotni premijeri Karl Schönerhove komadije „Zemlja“ sodeluje popolni orkester Slovenske Filharmonije, ki igra pred igro in tudi med dejanji. Predstava se vrši za p a r abonente. — V nedeljo popoldne se igra zadnjič v sezoni pri zelo znižanih cenah Etbina Kristana izvirna drama v petih dejanjih „Samosvoj“ in sicer izven abonementa ter z a l o z e p a r. Zvečer se igra drugič velika historična drama „Ruy Blas“ za n e p a r abonente. Pri tej predstavi igra popolni orkester Slovenske Filharmonije pod vodstvom g. kapelnika Talicha Mendelssohn-Bartholdyjevo overturo „R u y B l a s“.

Dramatična šola slovenskega gledališča je imela v nedeljo popoldne javno produkcijo, za katero se je izbrala A n z e n g r u b e r j e v a ljudska igra „Četrta božja zapoved“. Med dosedanjimi šolami enakega značaja in letošnjo smo opazili precej razlike in sicer ugodne razlike na korist letošnje. Predstava, ki se seveda ne sme meriti z enakim merilom kakor nastopi dovršenih igralcev, je bila prijetno zaokrožena in je dokazovala, da se je v šoli pridno in smotreno delalo. Igralski material, ki se je pokazal občinstvu, je pač neenak in po enkratnem nastopu se tudi ne more izrekati nobena definitivna sodba. Vsekakor pa se je pokazalo, da je med novicami precej nadarjenih, ki bodo porabni v komparzeriji, dočim je od nekaterih pričakovati, da se razvijejo in postanejo sposobni za samostojne vloge, tako da bo gledališče vendar dobilo nujno za-željenega pomladka. Koliko je bilo pri tej predstavi pripisati šoli, koliko pa naravni nadarjenosti, se ne da kar tako soditi. Nekateri sodelujoči so n. pr. čisto dobro gestikulirali, ali glas in izgovorjava sta kazala, da ne igrajo z dušo, dočim smo pri drugih opazovali četudi ne po vsem izobražene, vendar prijetno in značilno modulacijo. Če bi se razmere toliko razvile, da bi se lahko ustanovila trajna drama-tična šola, se ne bi bilo treba bati za naraščaj. Upajmo, na se doseže v doglednem času tudi to.

„Borba“, polmesečni srbske socialne demokracije, ima v 17. številki sledečo vsebino: I. K e t t e n : Radniška pobuna v Engleskoj. — D. T u c o v i č : Pred živim borbama. — K. K a u t s k y : Republika i socialna demokracija u Francuskoj. — Avram Benaraja: Perspektive socializma u Turskoj. — Živko T o p a l o v i č : Dva lista iz engleske kolonialne politike. — Privredno politični pregled. Socialistički pregled. Feljton Borbe: S. S t e p n j a k : Sofija Perovska.

Gospodarski pregled.

** Zakotne razstave v Rimu in Turinu. Stalna avstrijska razstavna komisija opozarja, da se vabijo trgovci in obrtniki povodom oficialnih mednarodnih razstav v Rimu in Turinu, tudi na zakotne razstave, ki ima povsem zaseben značaj in ki nameravajo z razprodajo ničvrednih kolajin oškodovati interese, kakor se je to dogodilo o priliki svetovnih razstav v Parizu (l. 1900.) in Bruslju (l. 1910.) Tudi mi opozarjamo naše trgovce in obrtnike na to dejstvo, hoteč jih obvarovati vsakršnega oškodovanja.

Delavsko gibanje.

— Štrajk angleških železničarjev. Iz Londona poročajo, da so 18. t. m. stopili v stavko železniški delavci v Dublinu.

ZADNJE VESTI.

Pogreb nedolžne žrtve.

D u n a j, 21. sept. Ob velikanski udeležbi so danes popoldne pokopali nedolžno žrtve, sodr. O t o n a P r ö t z e n b e r g e r j a, ki ga je podčastnik prebodel z bajonetom. Ogromne množice so delale špalir po vseh ulicah, kjer se je pomikal mrtvaški sprevod. Mnogo trgovin je bilo zaprtih. Sprva se je nameravalo udeležiti delavstvo pogreba le po odposlanstvih iz posameznih tovarn, pozneje pa so delavci v mnogih tovarnah sklenili, da korporativno spremijo padlega sodruga k zadnjemu počitku. Povsod v vseh okrajih so se zbirali sodrugi in skupno odhajali v Ottakring, odkoder se je začel premikati sprevod ob 2. popoldne na ottakarinsko pokopališče. Na čelu spreveda je korakalo ottakarinsko delavstvo, po deset v vrsti. Pozornost je vzbujalo ogromno število žena in deklet. Pred sprevozom so nosili dva metra visok venec z dvema širokima trakoma, razprostrtim po vsej širini ceste. Na trakovih je bil napis: „Žrtvi 17. septembra — ottakarinski socialni demokratje. Za Ottakrinžani so se vrstili nosilci vencev v tridesetih vrstah, ki so nosili nad 300 vencev. Potem je sledil štirivprežen mrtvaški voz, ob strani po šest sodrugov in sodruginj od politične organizacije in šest sodrugov od turističnega društva. Za

mrtvaškim vozom so se peljali starši ter bratje in sestre pokojnika. Potem so sledili člani strankarskega zastopstva in posamezni okraji s svojimi poslanci.

Ob 1/4 4 je dospel sprevod na pokopališče in skoro celo uro defiliralo dvajset tisoč udeležencev. ob pokopališču. Le nosilci vencev so mogli na pokopališče, ker predmetno pokopališče nima prostora za take ogromne množice.

Na grobu je povzel posl. soodr. Pernestorfer besedo:

„Če vsakim staršem dela izreza otrok skrbi, kako je šele težko proletarski rodbini, in kako veliko je veselje, če otrok enkrat odraste. Sina so ugrabili rodbini, ki že desetletja pripada naši stranki. Ali na grobu ne plakajo le starši in sorodniki, ne plakajo le tisoči, ki stopajo mimo pokopališča, za tem mladeničem plaka vse avstrijsko organizirano delavstvo. Kakor se je pokojnik priznaval za našega, tako stojimo tudi mi za njim, ki ga je zadelo jeklo kot žrtev politike, ki se ne briga za ljudske množice. Pozdravljamo ga kot svojega. kakor se je tudi on prišteval k nam ves čas svojega kratkega življenja. Pokojnik ni edina žrtev, četudi ni nobenega od stotine zadelo tako gorje. Žrtev ne zatajujemo, četudi obžalujemo marsikak izgred.

Kot izsolani socialni demokratje vemo, da ljudsko ogorčenje mora časih poiskati si duška. Vemo pa tudi, da take, četudi naravne revolte ne osvobodijo človeštva. Zatorej si obljublamo, preden se ločimo od tega groba, da se trdno sklenemo, da nadaljujemo boj zoper nečuvne oblasti naše dobe, boj za gospodarsko in duševno osvoboditev človeštva. Poslavljamo se s svečano obljubo, da ostanemo zvesti naši stvari, zvesti socialni demokraciji.“

V imenu češkoslovanske socialno-demokratične stranke je zagotovil posl. Tomášek, da bo spomin na umorjenega sodruga živel tudi v srcih češkega delavstva.

Posl. Schumeier je govoril: „Mi, ki smo v nedeljo slišali žvenketati šipe, ki smo videli razbito steklo, spoznavamo resnico pesnikovih besed. One čepinje nam kažejo podobo vlade, ki ni razumela braniti delavskih interesov. 17. septembra je hitel mladenič v mater prilo, da si jo uživa nekaj ur. Pa ga je zadelo hladno jeklo in sedaj ga izročamo materi prirodi v oaročje — za zmerom. Oton Brötzenberger je otrok dunajskega mesta in v boju tega mesta za dobro in pravično stvar je padel. Nepozaben spomin mu ostane v kroniki tega mesta.

Delavska pevska zveza je nato zapela žalostniško, vence so položili h grobu in rdeči nageljni so se usuli v jamo kot poslednji pozdravi dunajskega delavstva.

Za klerikalno časopisje.

D u n a j, 22. septembra. Tukajšnji „Vaterland“ poroča iz Graeca, da je neimenovana oseba podarila 10.000 kron Pijevemu društvu v podporo klerikalnega tiska v Avstriji.

Krvava drama na Dunaju.

D u n a j, 20. septembra. V desetem okraju je včeraj pomožni delavec Rudolf K o b l e r smrtno ranil svojo štiriletno hčerko Ano in lahko sina Rudolfa, potem pa pogl nageljni so se usuli v jamo kot poslednji pozdravi dunajskega delavstva.

Gibanje na denarnem trgu.

D u n a j, 22. septembra. Generalni svet avstro-ogrskke banke je na svoji včerajšnji seji v Budimpešti sklenil povišati od danes naprej bančno obrestno mero pri eskomptu, menicah in vrednostnih papirjih na pet odstotkov, pri posojilih na državne rente, salinske papirje, avstrijske in ogrske zakladnice in zastavna pisma avstro-ogrskke banke na petinpol odstotka in pri posojilih na druge vrednostne papirje na šest odstotkov.

Dvoboj hrvaškega bana.

B u d i m p e š t a, 21. sept. „Pesti Hirlap“ je objavil celo serijo člankov z o p e r b a n a T o m a š i č a. Uzaljeni ban je poslal glavnemu uredniku Imre L e g r a d y j u svoje priče.

Kolera.

B u d i m p e š t a, 22. septembra. Štiri za kolero obbolele osebe so včeraj odnesli v kužno bolnico. Zaradi kolere so v Novi Pešti podaljšali šolske počitnice na nedoločen čas. V mestu R a a b ob avstrijsko-ogrski meji je obolel neki delavec za kolero. Bakteriološka preiskava je dognala, da ima v soboto za sumljivimi znaki v ogrskem Altenburgu oboleli delavec kolero. V Erzsébetfalvi pri Budimpešti se je pojavila kolera. Bavnotako v Stolnem Belemgradu. Tri občine tega komitata so okužene.

C a r i g r a d, 21. septembra. Kolera v zadnjih dneh pojenja. Včeraj je bilo 27 novih slučajev, 17 oseb je pa umrlo. V pravih ognjišnih kolere, v Bujukdevi, Skutari in Kasampaši ni že dalj časa nobene kolere.

Stolpinaova smrt.

P e t e r b u r g, 21. septembra. Raztelesanje Stolpinaovega trupla je dognalo, da je imel rajni bolno srce in Brighthovo bolezen. Krogla je raztrgala jetra, tako da bi bil Sto-

Naročajte, ponudite, zahtevajte in pijte samo Tolstovrško slatino,

ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kislava voda. Od vsakega zaboja plača podjetje v narodne namene in organizacije 20 v, kamor naročnik določi. **Naslov:** Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško, kjer je tudi gostilna, letovišče in prenočišče. **Svoji k svojim!**

lipin tudi s popolnoma zdravim srecem le tri dni dalje živel. Krogla ni bila zastrupljena. V rani so našli majhen odlomek ordenskega križa.

Kijev, 21. septembra. Generalnemu gubernatorju v Kijevu je car podelil orden Aleksandra Nevskega.

Peterburg, 21. septembra. Tukaj se nadaljujejo hišne preiskave. Včeraj sta se zastrupili dve usmiljenki in neki dijak tehnike, po imenu Aleksandrov. Baje so bili vsi trije politično kompromitirani.

Kijev, 21. septembra. Razširjena je sledeča govorica: V kabinet načelnika ohrane Kuljabka je prišel zvečer pred atentatom neki neznanec, ki je bil baje tudi v službi tajne policije in se je tam ustrelil. Tudi on da je imel nalogo izvršiti atentat, pa je rajši storil samomor. Tajna policija je storila, kar je le mogla, da bi izbrisala sledove. Baje je hotel Kuljabko tudi Bagrova po atentatu spraviti v urad ohrane, da bi se zakrili sledovi, a to se je preprečilo. Ko se je Kuljabko po atentatu pokazal, je baje množica klicala: „Dol s policijskim vohunskim psom!“

Peterburg, 21. septembra. „Novoje Vremja“ pravi, da je bila varstvena služba za gledališko predstavo zelo slabo organizirana. Kljub ukazu se služba za slavnostne dni ni poverila generalnemu gubernatorju, temveč šefu policije Kurlovu. Kuljabko, ki mu je bil podrejen, je samostojno ukazal, da se Bagrov pusti v gledališče, ne da bi bil to javil svojemu načelniku.

Berolin, 22. septembra. „Tageblatt“ poroča iz Peterburga: Na carjevo željo bo razprava zoper Bagrova javna. Pričakovati je senzacionalnih odkritij o ruski policiji. Usmrtitev je določena na 27. t. m.

Nemški državni zbor.

Berlin, 22. sept. Nemški državni zbor se snide 17. oktobra.

Grof Roniker obsojen.

Varšava, 21. sept. Grof Roniker, ki je bil tožen, da je umoril svojega svaka, ker se je hotel polastiti njegove dedščine, je obsojen na petnajst let težke ječe. Soobtožena Zawadski in Sieminski sta oproščena.

Francoski vojaki gredo na dopust.

Pariz, 22. sept. Moštvo, ki je doslužilo pojde 24. t. m. na dopust.

Vojna v miru.

Toulon, 22. septembra. Vsled eksplozije na križarici „Gloire“ je umrlo 7 moških in ne 14, kakor so se glasila prvotna poročila.

Španija pred revolucijo.

Madrid, 22. septembra. Splošna stavka se je prelozila in izbruhne najbrž jutri. Vojaštvo ima strog ukaz, da ob najmanjših nemirih strelja.

Madrid, 22. septembra. V Jatici so bili med vojaštvom in stavkujočimi krvavi spopadi, vojaštvo je streljalo; en demonstrant je ubit in štirje ranjeni.

Madrid, 22. septembra. V El Ferrola miruje delo na vsej črti; stavka obsega tudi javne obrate.

Oropan konzul.

Belgrad, 22. septembra. Neznani tatovi so včeraj ponoči udri v stanovanje srbskega generalnega konzula Kristića, ki je bil v sredo dospel iz Budimpešte. Iz stanovanja so mu odnesli dragocenosti v skupni vrednosti 30.000 dinarjev.

Železničarska stavka na Irskem.

Dubling, 22. septembra. Železničarske družbe so sklenile, da se ne ozirajo na grožnje uslužbencev, ki so napovedali stavko, ako železniška uprava ne ugodí njih zahtevam.

Perzija.

Peterburg, 20. sept. V Barferuš je vdrl oddelek Bahtjarov, kar je povzročilo veliko razburjenost. Savadku so napadaleci popolnoma oplenili in veliko prebivalcev pomorili.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarte.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

„Narodna kavarna“.

V soboto 16. septembra in vsak dan **dunajski damski orkester**
Začetek ob pol 9. zvečer. — Vstop prost.
FRAN KRAPEŠ, kavarar.

Konzumno društvo rudarjev v Hrastniku

vpisana zadruga z omejeno zavezo
vabi na

izvanredni občni zbor

ki se vsi v zmislu novih pravil

v nedeljo 1. oktobra ob 9. uri dopoldne
v zadruginih prostorih

z dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. Konstituiranje v zmislu novih pravil (volitev načelstva in nadzorstva).
3. Otvoritev prodajalne pri postaji v Hrastniku.
4. Slučajnosti.

Vsi člani naj se zanesljivo zborovanja udeležijo.

V Hrastniku, 20. septembra 1911.

Nadzorstvo:

Načelstvo:

Zupan t. č.

Urlep t. č.
načelnik.

Dr. B. Ipavic

(ženske bolezni)

Zaloška cesta nasproti

Šarabon-a

ne ordinira od 26. sep-

tembra do 11. oktobra.

Stampilje vseh vrst za urade,
društva, gostilničarje itd.

Anton Černe

graver in izdelovatelj kavčukovih
stampilij

Ljubljana, Stari trg šte. 20.

Ceniki franko.

Pa kaj se to pravi,

Če trebuh boli?

Pri pametni glavi:

zavžij!

Krepčilo želodca,

potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost

liter K 240.

Kabinetna kakovost

„ „ 480.

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

J. BONČAR

valjčni mlin v Domžalah.

Zaloga v Ljubljani:

Poljanska cesta 19.

Zastopstvo in zaloga

„ „ v Gorici.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska c. 17

priporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih
strojev

za rodbino in obrt.

Pisalnistronji Adler. Vozna kolesa

Ceniki zastonj in franko.

Pristen dober

Brinjevec

se dobi pri

L. Šebeniku

v Sp. Šiški pri Ljubljani.

Vse

na tukajšnjih in na zunanjih učnih za-
vodih vpeljane

šolske knjige

v predpisanih izdajah v veliki množini
vedno v zalogi

v trgovini s knjigami in muzikalijami

Kleinmayr & Bamberg

LJUBLJANA, Kongresni trg šte. 2.

Seznami učnih knjig se dobivajo zastonj.

Delavska hranilnica in posojilnica

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

v Ljubljani, Wolfova ul. št. 3, II. nadstropje.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/2 %.

Sorejema vloge na tekoči račun.

Posojuje na osebni kredit in (za-

stave) vredn. listine, hipoteke itd.

Urađuje se vsak četrtek od 2. do 3.

ure in vsako soboto od 6. do 7. ure

popoldne; nujna pojasnila se daje pa

tudi ob vsakem drugem navadnem dnev-

nem času.

FR. HOPF

sodno zaprisežen izvedenec v Ljubljani

Šelenburgova ulica 6.

Prva, največja in najstarejša od leta 1892 obstoječa

trgovina s klavirji in godali
ter izposojevalnica godal.

Klavirji, planine, harmoniji (ameriški) najbolj slovečih firm Rösler,
Stelzhammer, Schandl, Horingl in edino zastopstvo dvorne firme
Förster.

Velika zaloga

violin, vseh drugih godal in pihal,
strun in posameznih delov.

Po nizkih cenah in na obroke.

:: Poprave in uglaševanje klavirjev jako ceno. ::

Trgovsko-učni in vzgojevalni zavod

Ustanovljen leta 1834.

Začetek pouka 1. oktobra.

Vpisovanje 27. 28. 29. in 30. septembra 1911.

Artur Mahr

ravnatelj.